

20-dars. LMS (LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS – TA'LIMNI BOSHQARUV TIZIMLARI) HAQIDA

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi internet orqali masofadan o'qish imkoniyatini kengaytirib yubordi. Masofadan turib onlayn o'qish ta'lim olishning innovatsion va qiziqarli usuli hisoblanadi. Bunda o'quvchi mustaqil tarzda ta'lim oladi, bilimlarni o'zlashtiradi, o'z-o'zini nazorat qiladi, mustaqil fikrlaydi va xulosa chiqaradi. Ta'lim jarayonini masofaviy shaklda tashkil etish uchun ta'lim jarayonini boshqaruvchi tizimlar (LMS – Learning management systems)dan foydalaniladi.

BUNI BILASIZMI?

- LMS nima, u haqida nimalarni bilasiz?
- LMSning qanday imkoniyatlari mavjud?

LMS INTERFEYSI

Masofaviy o'qish – zamonaviy axborot-kommunikatsiya va raqamli texnologiyalarga asoslangan ta'lim tizimi. U o'quvchiga ma'lum standartlar, ta'lim qonun-qoidalari asosida o'qituvchi bilan muloqot olib borish hamda xohlagan vaqtida, istalgan joydan turib mustaqil ravishda shug'ullanish imkoniyatini ta'minlaydi. O'qituvchi uchun esa maxsus axborot muhiti yordamida o'z o'quv materiallarini o'quvchiga taqdim etish va o'quvchilarning o'zlashtirishini masofadan turib kuzatib borish imkoniyatini yaratadi.

DIQQAT

Ta'lim boshqaruv tizimlari (LMS – learning management systems) – bilim olish faoliyatini tashkil etish va boshqarish uchun mo'ljallangan hamda videodars, ma'ruza materiallari, taqdimot, kitob kabi o'quv materiallari majmuasidan iborat muloqot rejimida ishlay oladigan inson-mashina majmuasi yoki masofaviy ta'lim shakli.

Learning – o'qitish. LMS yordamida elektron kurs yoki o'quv materiallarining yagona bazasini yaratish mumkin. Bunday baza mavzu bo'yicha shakllantirilgan bilimlar omboridir.

Management – boshqaruv. Ta'limni administrator (yoki kursni tashkil etuvchi o'qituvchi) boshqarib boradi. U o'quvchilar uchun kurs, topshiriq va testlarni belgilab beradi hamda uy vazifalari bajarilishini nazorat qilib boradi.

TAYANCH TUSHUNCHALAR

- **Administrator** – tizimda ishlash va uni boshqarish uchun keng huquqlarga ega bo'lgan mutaxassis – xodim.
- **Chat** – axborot almashish real vaqtda olib boriladigan internetdagi muloqot.
- **Forum** – sayt orqali muloqot olib borish shakli. Forumda suhbatlar foydalanuvchi yoki administrator tomonidan kiritilgan mavzu asosida olib boriladi.

System — elektron tizim. LMS o'qituvchining o'rniga har bir o'quvchi berilgan topshiriq yoki testni qancha vaqtda va qanday topshirganini tekshirib, qayd etib boradi. Hisobotlar orqali o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini kuzatib borishi ham mumkin.

LMSNING AFZALLIKLARI

- **Foydalanishning erkinligi** — o'quvchi tizimdan deyarli hamma joyda foydalanishi mumkin. Yoshi katta ta'lim oluvchilar esa asosiy ish joyidan ajralmagan holda ta'lim olishlari mumkin.
- **O'qish xarajatlarini kamaytirish** — metodik adabiyotlar sotib olish uchun mablag' talab qilinmaydi.
- **Moslashuvchanligi** — o'quv jarayoni o'qituvchi va o'quvchi imkoniyat va talablaridan kelib chiqqan holda tashkil etilishi mumkin.
- **Zamon bilan hamnafasligi** — elektron kurs foydalanuvchilari, xususan, o'qituvchi va o'quvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini eng zamonaviy texnologiya va standartlarga muvofiq rivojlantirib boradi. Bunda elektron o'quv kurslar materiallarini tezkorlik bilan o'z vaqtida yangilab turish imkoniyati mavjud.
- **Ta'lim olishning tengligi** — o'qitish ma'lum bir ta'lim muassasasidagi o'qitish sifatiga bog'liq bo'lmaydi.
- **Bilimlarni baholashning obyektiv mezonini belgilash imkoniyati** — o'quv jarayonida o'quvchi tomonidan o'zlashtirilgan bilimlarni baholashning aniq mezonlarini belgilab olish mumkin.
- **Tajriba almashish** — muloqot qilish, xabarlar almashish uchun chat, blog, forum va konferensiyalardan foydalanish mumkin.
- **Statistika** — darsga qatnashish, o'zlashtirish kabi ma'lumotlar tizimda qayd etib borilganligi uchun, o'qituvchi xohlagan paytda kerakli shakldagi hisobotni olishi mumkin.

LMSNING KAMCHILIKLARI

- O'quvchi va o'qituvchi o'rtasida bevosita aloqaning mavjud emasligi o'quv jarayonini nazorat qilish va o'quvchi natijalarini baholashni qiyinlashtiradi.
- LMSni joriy etish zamonaviy texnologik qurilmalarni talab etadi.
- O'qituvchilar yuqori AKT kompetentlikka hamda o'z o'quv dasturlarini elektron ta'limga moslashtirish qobiliyatiga ega bo'lishlari lozim.
- O'qituvchi individual pedagogik mahoratini to'liq namoyish qila olmaydi.

LMS tizimlarining asosiy vazifalari

O'quv kontentlari bilan ishlash: kurs yaratuvchi o'qituvchilar tomonidan elektron o'quv materiallari (matnli, audio, video va b.)ni yaratish va kiritish; elektron materiallarni import/eksport qilish; elektron kutubxona tashkil etish; mualliflik dasturlari yordamida yaratilgan elektron o'quv resurslarini yuklash.

O'quv jarayonini boshqarish: tizim foydalanuvchilari (kurs yaratuvchi o'qituvchilar, o'qituvchilar, o'quvchilar va boshqalar)ni ro'yxatdan o'tkazish; sinflar yaratish va o'quvchilarni sinflarga birlashtirish; o'quvchilar uchun mustaqil ta'lim olish muhitini yaratish; har xil ijtimoiy so'rovlarni tashkil etish; foydalanuvchilarni o'quv kurslardan chetlashtirish.

Baholash: nazorat topshiriqlari (amaliy mashg'ulot topshiriqlari, savol va testlar)ni kiritish; o'quvchilarning o'zlashtirishi va bilim darajasi monitoringini olib borish; sertifikatlar (diplomlar) berish.

Foydalanuvchilar o'rtasida o'zaro aloqa: o'quvchi va o'qituvchilarning o'zaro individual yoki guruh bo'lib, hamkorlikda ishlashini tashkil etish; o'quvchilarning o'zaro yoki o'qituvchilar bilan muloqotini chat, forum, videokonferensiya orqali tashkil etish; o'quv jarayoniga taalluqli e'lon, xabar yoki yangiliklarni ommaviy tarzda uzatish.

Statistika: tizim foydalanuvchilarining faoliyati haqidagi ma'lumotlarni qayd etib borish; maxsus grafiklar orqali tizimdagi faol foydalanuvchilar haqidagi ma'lumotlarni olish.

TAKRORLASH UCHUN SAVOLLAR

1. Masofaviy o'qish deganda nimani tushunasiz?
2. LMS qanday tizim?
3. Sizga o'qitishning qaysi turi ma'qul: an'anaviymi yoki masofaviy?
4. Masofaviy o'qitishning an'anaviy o'qitishdan farqli jihatlarini aytib bering.
5. LMS qanday afzalliklarga ega?
6. LMSning kamchiliklari nimalardan iborat?
7. LMS tizimlarining vazifalari nimadan iborat?
8. LMS tizimlarida boshqa o'quvchilar bilan suhbatlashish va hamkorlik qilish mumkinmi?